جاڭا جورىقتا ەكپىندەي نلگەرلەپ، جاڭا داۋىردە ەسە قوسايىق

حۋاڭ شياۋفاڭ:

بار كۈشپەن قامال الىپ، جەل گەنەراتورى "ۇلكەن مىنىڭ" وتاندىق باعىتقا بەت الۋىن جۇزەگە اسىردى

ئىزدەڭ جاڭا ئداۋىرىمىز

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلشىسى جاۋ يۋە

تيانشان بوكتەرىندەگى دابانچىڭ جەل ەلەكتر الاڭىندا قاتار ـ قاتار تىزىلىگەن ئزاۋلىم اق ئتۇستى جەل گەنەراتورلارى قۇبا ئتۇز، قۋاڭ دالادا كوككە بوي سوزىپ، الىپ قالاقشا جەلمەن اينالىپ تۇر. جەل ەلەكتر الاڭىنىڭ ورتالىق قاداعالاۋ بولمەسىندە تەحنيكەنى ۇلكەن ەكرانىنان كوز الماي، ئتىتۇىردى اقىرىن قوزعاپ، جەل گەنەراتورىنىڭ ەلەكتر شعارۋ قۋاتى، جۇمىس جۇرگىزۋ جاعدايى سياقتىلاردى قاداعالاپ وتىر.

"دابانچىڭداعى نەشە جۇزدەگەن جەل گەنەراتورىنىڭ ئبارىنىڭ جۇمىس جۇرگىزۋىن ئبزدەڭ جۇمىس توبىمىز زەرتتەپ جاساعان نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى قاماتماسىز ەتپ وتىر. تەك بۇل ارادا عانا ەمەس، بۇكىل الەمنىڭ جەر ـ جەرىنە تارالعان نەشە 10 مىڭ جەل گەنەراتورىنا دا ئبىز زەرتتەپ جاساعان نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى قولدانىلادى"، ـ دەدى 4 ـ ايدىڭ 3 ـ كۈنى حۋاڭ شياۋفاڭ ماقتانىشپەن.

حۋاڭ شياۋفاڭ شينجياڭ جينفىڭ علىم ـ تەحنيكا جارنا شەكتى سەرىكتەسىتىگى زەرتتەپ جاساۋ ورتالىعى مەڭگەرۋ ينجەنەرياسى جانە قورعاۋ ئبولىمىنىڭ ورىنباسار باستىعى، جينفىڭ علىم ـ تەحنيكاسىنىڭ جەل گەنەراتورىنىڭ وزەكتى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولۋىن زەرتتەپ جاساۋدا وتاندىق باعىتقا بەتالۋدى جانە كاسىپ سالالاندىرۋدى جۇزەگە اسىرۋداعى ماڭىزدى علىمي زەرتتەۋ قىزمەتكەرلەرىنىڭ ئبىرى.

"ەرتەرەكتە ەلىمىزدە جەل گەنەراتوردىڭ نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى بۇكىلدەي يمپورتقا سۇيەنەتىن. قازىر نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگىن 100% وتاندىق باعىتقا بەت الدىرۋ جۇزەگە اسىرىلدى، ھۇنى جينفىڭ علىم ـ تەحنيكاسىندا ئى ئار بۇىن علىم ـ تەحنيكا قىزمەتكەرلەردىڭ قۇلشىنىسىنان بولە قاراۋعا بولمايدى"، ـ دەدى حۋاڭ شياۋفاڭ تەبىرەنىپ.

جۇڭگونىڭ جەل ەلەكتر سالاسىنىڭ داموى كەشرەك باستالدى، جينفىڭ علىم ـ تەحنيكاسى وسى سالاعا ەڭ ەرتە كىرگەن كاسىپورىن رەتىندە، ەنگىزۋ، قابىلداۋ، ۇيرەنۋ، ئتىپتى، شەتەلدىڭ تەحنيكاسىنان اسىپ ئتۇسۋ ارقىلى سوڭعى جىلدارى جەل گەنەراتور جابدىقتارىن جاساۋ جانە مەڭگەرۋ جۇمساق بولشەكتەرىن زەرتتەپ جاساۋ بارىسىندا ۇزدىكسىز جاڭالىق اشىپ، سەرپىلىس تانىتىپ، جەل ەلەكتر كاسىبىن العا داموعا باستادى. قازىر جينفىڭ علىم ـ تەحنيكاسى زەرتتەپ جاساعان نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى دۇنيەنىڭ جەر ـ جەرىندەگى نەشە 10 مىڭ جەل گەنەراتورىنىڭ ورنىقتى جۇمىس جۇرگىزۋىن قامتاماسىز ەتپ، سول جەرلەردى ۇزدىكسىز جاسىل ەلەكترمەن قامداپ تۇر.

جەل گەنەراتورى نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى ادامنىڭ ۇلكەن مىي سياقتى، جەل گەنەراتوردىنىڭ حاۋىپسىز جۇمىس جۇرگىزۋىن قامتاماسىز ەتەدى، ەڭ ماڭىزدىسى، جەل گەنەراتورىنا "ۇلكەن مىمەن ويلاۋ" مۇمكىندىگىن بەرەدى، مۇنداي جەل گەنەراتورىنىڭ "ويلاۋ" جانە "ئوزى ارەكەتتەنۋ" قابىلەتى بولادى، جەلدى سەزەدى ئارى ئوزىنىڭ "سۇيەكتەرىن، بۇلشىق ەتتەرىن" مەڭگەرەدى، ماسەلەن، جەل باعىتىنا قاراي اۋتوماتتى اينالۋ، جەل كۇشىنىڭ جوعارى ـ تومەندىگىنە قاراي ەڭ ۇتىمدى ەلەكتر شعارۋ مولشەرىن بەلگىلەۋ سياقتىلاردى دەستەيدى، ئسويتپ، جەلدى الاپتىڭ جەل بايلىعىن ەڭ زور دەڭگەيدە پايدالانىپ، اناعۇرلىم كوپ جاسىل ەلەكتر شعارادى.

سوڭعى جىلدارى تەحنيكادا سەرپىلىس جاساۋ ۇشىن، حۋاڭ شياۋفاڭ مەن جۇمىس توبى ئار جىلدىڭ جارتى جىلىندا دابانچىڭداعى قۇبا ئتۇز، قۋاڭ دالادا جۇمىس دەستەدى، كوپشىلىك قىستاعى ەڭ سۋىق كەزدەردە قاتقان نان كەمىرىپ، قارا سۋ ئىشپ، بوراندى كۇنى جەل گەنەراتورىنا شعىپ تۇتىك سالدى؛ كەڭسەدەگى جۇمىستارى دا وڭاي ەمەس، گەنەراتور اگراگاتتارىن سناقتان وتكىزۋ ئۇشىن ۇنەمى ۇزبەي تاۋلىك بويى تاپجىلماي وتىرۋعا تۇرا كەلەدى.

جاپالى ورتا مەن جوعارى كۇشەمەلىلىكتەگى تەحنيكالىق امالىيات بارىسىندا حۋاڭ شياۋفاڭ جۇمىس توبىن باستاپ نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگىن دارا بولشەكتەندىرە، پارامەتىرلەندىرە جوبالاۋدى نلگەرىلەتۋدە جاڭالىق اشىپ، قايتا ـ قايتا سناقتان وتكىزىپ جانە قاتەلگىن انىقتاپ، جالپىلىق نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى قۇرىلمىن جاساپ شقتى. وسى جۇمساق بولشەكتىڭ وزەكتى تەحنيكالىق جەتىسىزدىگى مەملەكەتتىك تاپقىرلىق پاتەنتىنە يە بولىپ، شەتەلدىڭ تەحنيكاسىن ەنگىزۋگە يەك سۇيەۋ جاعدايىن ئبىر جولدا وزگەرتتى. كوپ وتپەي، جۇمىس توبى تاعى بەكتىلگەن قالاقشانى باياۋلاتۋعا بولاتىن، تىكەلەي جەتەكتى تۇراقتى ماڭگىتى بار جەل گەنەراتورلارىن مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگىن زەرتتەپ جاساۋ جانە وتاندىق باعىتقا بەت الدىرۋ سياقتىلاردى جۇزەگە اسىردى. وسى جۇمىس توبى زەرتتەپ جاساعان ئرى تيپتى جەلىلەس جەل گەنەراتورى اگراگاتتارىنىڭ وزەكتى مەڭگەرۋ جۇيەسى جانە ونى مولنان ئوندىرۋ ەل ئىشى ـ سىرتىندا قۇرلىقتىق، تەڭىزدىك سياقتى بىترانىدى، ئرى تۇرپاتتى شوعىرلاندىرىلعان جەل ەلەكتر الاڭىرىندا قۇرلىشە قولدانۋ جاعدايىندا تەحنيكالىق قاجەتتى قاناعاتتاندىردى.

"وسى 2 جىلدا ئبىز 'القمنان الىپ تۇرعان' ماڭىزدى ئبىر تەحنيكالىق قين ماسەلەدە قامال الىپ، جەل ەلەكتر سالاسىنىڭ وزەكتى تەحنيكاسى ـــ نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى PLCدى (پروگراماۋعا بولاتىن لوگيكالىق مەڭگەرۋ جابدىعى) وتاندىق باعىتقا بەت الدىرۋدى جۇزەگە اسىردىق. بىيىل ئبىزدەڭ جۇمىس توبىمىز تولقتاي وتاندىق باعىتقا بەت الدىرۋ سناعىن جانە پايدالانۋدى ايالتادى"، ـ دەدى حۋاڭ شياۋفاڭ.

ەلىمىزدەڭ ەنەرگيا سالاسىنىڭ تازا، تومەن كومىر قىشقىل گازدى بولۋعا قاراي تيپ جاڭالاپ داموين جەدەل نلگەرىلەتۋىنە نلەسە، جەل ەلەكتر سالاسى بۇرىن بولماعان داموۋ ورايى مەن سىن ـ سايىستارعا جولتقى. جاڭا ورايدى يگەرىپ، جاڭا سىن ـ سايىستارعا سايلانۋ ئۇشىن، جينفىڭ علىم ـ تەحنيكاسى قۋاتتى بايلىقتى الىپ شعىپ، ويلامدى، ارىندى جاس علىم ـ تەحنيكا قىزمەتكەرلەرىنىڭ علىم ـ تەحنيكالىق زەرتتەۋ ـ اشۋى مەن جاڭالىق اشۋىنا قولداۋ كورسەتتى.

"ەڭگىزىلەتىن شەتەلدىڭ نەگىزگى مەڭگەرۋ جۇيەسى جۇمساق بولشەگى قۇرىلمىنىڭ قابىلەتى جەتكىلىكسىز بولىپ، ەل ىشىندەگى جەل گەنەراتورلارىنىڭ كوپ ورنالاسترىلۋىنا جانە جىلدام مولايۋىنا قولداۋ كورسەتە الماي قالعاندا، ئبىز جۇمساق بولشەكتى ينجەنەرياعا اينالدىرۋ تۇرعىسىنان ويلاۋ ارقىلى جۇمساق بولشەكتىڭ قۇرىلمىن قايتا رەتتەپ، 10 مىڭداعان جەل گەنەراتوردىڭ ورنىقتى جۇمىس جۇرگىزۋىن قامتاماسىز ەتەتىن جۇمساق بولشەكتى زەرتتەپ جاسايمىز. سەرىكتەستىكتىڭ شابىتتاندىرۋىندا ئبىز اۋتوكولىك سالاسىندا وزىق بولعان ۇلگىگە نەگىزدەلگەن جۇمساق بولشەك ازىرلەۋ تەحنيكاسىن ەنگىزىپ، ينجەنەرياڭىڭ ناقتى قاجەتىمەن ۇشتاسترىپ، كوپ جۇيەلى، تۇعىر اتتامالى جۇمساق بولشەكتەردى توپتاستىراتىن، كوپ ئلىم بويىنشا ەلىكتەۋ جاسايتىن تاجىريبەحانانى جاسامپازدىقپەن قۇرىپ، اۋتوماتتاندىرۋ جۇمساق بولشەگىن سناقتان وتكىزۋ قۇرال تىزبەگىن تۇلعالاپ، جۇمساق بولشەكتىڭ ساپاسى مەن زەرتتەۋ ـ اشۋ ونىمدىلگىن زور كولەمدە جوعارىلاتتىق"، ـ دەدى حۋاڭ شياۋفاڭ. قازىر ول جۇمىس توبىن باستاپ، جۇمساق بولشەك وزەكتى تەحنيكاسىن زەرتتەۋ ـ اشۋدى جەدەل ورىستەتۋدە.

بۇگىنگى تاڭدا جەل گەنەراتورلارىن اناعۇرلىم زەردەلى ەتكەن تەحنيكا سالاسىندا علىم ـ تەحنيكا ئتاسلى كۇىن ساين مولايىپ، شەتكى ەسەپتەۋلەر، سەلبەسپ مەڭگەرۋ، لازەرلى رادار، ماشينالى كورۋ تۇيسگى، ۇلكەن ساندى مالىمەتكە تالداۋ جاساۋ... سياقتى كوپتەگەن ئتاسلىدىڭ ئبارى قولدانىلادى. بۇدان كەيىن بەينە اۋتوكولىك جاساعان سياقتى جەل گەنەراتورىنا لازەرلى رادار ورناتىلىپ، جەل گەنەراتورىنىڭ جەلدىڭ وزگەرىسىن الدىن الا سەزۋىنە، سوندداي ـ اق كەسكىن تانۋ تەحنيكاسى ارقىلى "ئوزدىڭ" كوپ ساندى بولشەكتەرىنىڭ كىناراتتى كۇيدە تۇرعان ـ تۇرماعاندىعىن الدىن الا تۇجىرىمداۋىنا مۇمكىندىك جاسالۋى نقتيمال.

"ارمان قانشالىق ۇلكەن بولسا، ساحنا دا سونشالىق ۇلكەن بولادى. ئبزدەڭ جۇمىس توبىمىز جەل گەنەراتورىنا اناعۇرلىم كوپ 'ۇلكەن مىمەن ويلاۋ مۇمكىندىگىن' بەرىپ، جەل گەنەراتوردىڭ اناعۇرلىم زەردەلى بولۋىنا، كۇردەلى دە قۇبىلمالى جۇمىس ورتاسىنا بايىپپەن توتەپ بەرۋىنە مۇمكىندىك جاسايدى". حۋاڭ شياۋفاڭ وسى 10 نەشە جىلدا ئوزىنىڭ جانە جۇمىس توبىنىڭ علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۋ جولىندا ۇزدىكسىز جەتىلىپ، شايقاسقان ساين ەرلەنە ئتۇسپ، ئار رەتكى تەحنيكالىق ۇمتىلىستار جارىققا شعارعان قۇننىڭ مەجەدەگەمەن اسپ تۇسكەندىگىن، جەل گەنەراتورى دستەرىنىڭ دە ئوزدىڭ ومىرلىك تالپىنىسىنا اينالعاندىعىن ايتتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالاسىنىڭ ناتيجەسى كورنەكتى بولدى. ئبىرىنشى ماۋسىمدا رايونىمىزدىڭ بيولوگيالىق ئدارى ـ دارەمەك جانە جاڭا ماتەريالدار، وزىق جابدىقتاردى جاساۋ سياقتى ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالاسى قارىشتاپ دامىپ، تياناقتانعان قارجى 11 ميلليارد 519 ميلليون يۋانعا جەتىپ، سايكەس ەمەزگىلدەگدەن 61.22% ارتتى. وسى زامانعى قىزمەت وتەۋ كاسىبى نسانى الماشقى ادەمدا جاندانىپ، ئبىرىنشى ماۋسىمدا 6 ميلليارد يۋان قارجى تياناقتانىپ، سايكەس ەمەزگىلدەگدەن 20.92% ارتتى.

حالقىتىق قارجى قوسۋ ۇزدىكسىز جاندانىپ، ئرى نسانداردىڭ سالىستىرمالى سالماعى جوعارى بولدى. ئبىرىنشى ماۋسىمدا رايونىمىزدا حالقىتىق قارجى قوسۋ نسانى 1670كە، تياناقتاندىرىلعان قارجى 46 ميلليارد 420 ميلليون يۋانعا جەتپ، بۇكىل رايوندىعى ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋ نساندارىنا تياناقتانعان قارجىنىڭ 80.08%ىن يەلەپ، 41.6% ارتتى؛ تياناقتانعان قارجىسى 100 ميلليون يۋاننان اسقان نسان 133 بولىپ، تياناقتانعان قارجى 31 ميلليارد 376 ميلليون يۋانعا جەتپ، جالپى مولشەردىڭ 54.12%ىن يەلەدى.

شينجياڭعا كومەكتەسەتىن ولكەلەر مەن قالالار ۇزدىكسىز كۇش سالدى. ئبىرىنشى ماۋسىمدا بۇكىل رايون ەنگىزگەن، شينجياڭعا كومەكتەسەتىن 19 ولكە، قالانىڭ تياناقتاندىرعان قارجىسى 36 ميلليارد 854 ميلليون يۋانعا جەتپ، سايكەس ەمەزگىلدەگدەن 33.51% ارتتى. مۇنىڭ ىشىندە شينجياڭعا كومەكتەسەتىن 7 ولكە، قالانىڭ تياناقتاندىرعان قارجىسى 2 ميلليارد يۋاننان استى، ولار جەكە جەكە مىنالار: جىجياڭ، جياڭسۋ، حىنان، بەيجياڭ، گۋاڭدۇڭ، شاندۇڭ، شاڭحاي.

ئبىرىنشى ماۋسىمدا بۇكىل رايوندا- عى ئار دارەجەلى ساۋدا دستەرى جانە ساۋداگەر شاقىرۋ تاراۋلارى "التىنى ورنىقتىرۋ"، "التىنى قامتاماسىز ەتۋ" قىزمەتىن ۇزدىكسىز ويداعداي دستەپ، ەكونومىكانى بايالدى، اقاۋسىز دامىتۋدى ىلگەرىلەتۋدى نەگىزگى نسانا ەتپ، تۇىندە تۇرپ ساۋداگەر شاقىرۋ، شاعىن بولمشە اترەتتەردىڭ ساۋداگەر شاقىرۋى، بۇلتىنىق ساۋداگەر شاقىرۋ سياقتى قيملدارىدى بەلسەنە ورىستەتپ، ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋ قىزمەتىنىڭ تەبىنىن كۇشەيتپ، ونىمدىلگىن كورنەكتىلەندىردى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

تەيمدارىدى كاپەرنە المايي، سۇرقيا سۋىق قولدارىن باعالى جابايى حايۋاناتار، وسىمدىكتەر بايلىعىنا سوزدى. رايونىمىزدا ەمەلەكەتتىك 1 ـ دارەجەلى قورعالاتىن حايۋانات بارىس، باعالى، قۇرىپ جوعالۋعا بەت العان تيانشان قارعالداعى سياقتىلار كەزىندە تۇگەلدەي قىلمىستىق ەلەمەنتتەردىڭ شەڭگەلىنە تۇسكەن بولاتىن. ناۋقاستىڭ ئتۇبىن ۇزۋ كەرەك، جابايى حايۋاناتتارعا، وسىمدىكتەرگە ساياتىن زاڭعا قايشى قىلمىستىق ارەكەتتەرگە سوققى بەرۋدە، ئسوز جوق، ئار جاقتىڭ كۇشىن توپتاپ، ئارقايسى بۇىندارعا اياۋسىز سوققى بەرىپ، قىلمىس تىزبەگىن تالقاندىرعاندا عانا وسى تۇردەگى زاڭعا قايشى قىلمىستىق ارەكەتتەردى تامىرىمەن قۇرتۋعا بولادى.

حابارعا نەگىزدەلگەندە، وسى رەتكى ارەكەت جابايى حايۋاناتتاردى، وسىمدىكتەردى اۋلاۋ، قازۋ، ساتۋ، ساتىپ الۋ، شارۋاشىلىق جۇرگىزىپ پايدالانۋ، يمپورت ـ ەكسپورت ەتۋ سياقتى بۇىندار ارقاۋ ەتكەن ئارى اۋتونومىيالى رايون 10 تاراۋ بىرلەسكەن قىزمەت ئتۇزىمىن ورناتقان. ئارقايسى بۇىندار كوپ تاراۋ تىزە قوسا سەلبەسسە مەعىم بىرىككەن كۇش قالىپتاستىرىپ، جابايى حايۋاناتتار، وسىمدىكتەر بايلىعىن ئبۇلدىرۋ قىلمىستىن تۇتاس تىزبەك بويىنشا جازالاۋعا بولادى.

كوكتەمدە اعاشتار بىرتىندەپ ماۋەلەپ، جان ـ جانۋار جاندانىدى. ئبىز كوكتەمنىڭ كوز تارتارلىق كەرەمەت كورىنىس تاماشالاۋمەن بىرگە، بارلىق جان ـ جانۋارلارعا ورتاق ۇلى تابيعاتتى ئتپتى دە قاسىتەرلەپ جانە قورعاپ، جابايى حايۋاناتتاردى، وسىمدىكتەردى زاڭسىز اۋلاۋ ـ قازۋ، تاسۋ جانە ساتۋ سياقتى كەز كەلگەن ارەكەتكە تويتارىس بەرىپ، ادام مەن تابيعاتتىڭ ترشىلىك ورتاق تۇلعاسىن قۇرۋعا ئار جاقتىڭ كۇشىن ارناۋىمىز كەرەك.

("لەپتى لەبزگە" ماقالا جولداۋ حات ساندىعى xjrbplb@126.com)

(باسى 1 ـ بەتتە)

تۇقىم ەجەلدەن بەرى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ "چيپى" سانالىپ كەلەدى، ەل ىشىندەگى ماقتا تۇقىمى شارۋاشىلىعىنداعى علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۋدا كوش باستاۋ ئۇشىن، شينجياڭ باستى ماقتا القاپتارىندا ماقتا تۇقىمى شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسىن اشتى. 3 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى لوپنۇر اۋدانى تۇقىم شارۋاشىلىعى كاسىپ باقشاسى تارىم اۋىلىنىڭ ىابانشىلىق قىستاعىندا قۇرىلىس باستادى، نسان جۇڭگو اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى، شاندۇڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى، حبەي اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى سياقتى ماقتاعا قاتىستى علمي زەرتتەۋلەرمەن اينالساتىن قۇرىلىمدارىدى جانە وقۋ ورىندارىن بىرلەستىرىپ، ماقتا تۇقىمىن جەتىلدىرۋ، ەگۋ، وڭدەۋ سياقتى علمي زەرتتەۋ جۇمىستارىن بىرگە ورىستەتەدى، نسان وندىرىسكە قوسلعان سوڭ، مەجەمەن جىلىنا 40 مىڭ تونناعا ساپالى ماقتا تۇقىمىن وندىرەدى.

جاقىنعى جىلدارداعى بەرى شينجياڭ ماقتانىڭ ساپالى تۇقىمىن جەتىلدىرۋ قىزمەتىن توقتاۋسىز كۇشەيتپ، "ئوندىرىس، وقىتۋ، زەرتتەۋ، جەتىلدىرۋ، كوبەيتۋ، جالپىلاستىرۋدى" ئبىر تۇلعالاندىرعان ماقتا تۇقىمى شارۋاشىلىعى جۇيەسىن قالىپتاستىرىپ، ماقتانىڭ جاڭا تۇقىمدارىن جەتىلدىرۋدى جانە تۇقىم بۇىندارىن جاڭالاۋدى جەدەلدەتپ، ماقتا تۇقىمى بايلىعىنداعى جاڭالىق اشۋ قابىلەتىنىڭ، ئوندىرىس قابىلەتىنىڭ، وڭدەۋ قابىلەتىنىڭ جايپاي جوعارىلاۋىن جۇزەگە اسىرىپ، شينجياڭدى تياناق ەتكەن، بۇكىل ەلگە بەت العان "تۇقىم شارۋاشىلىعىنىڭ كرەمنيلى اڭعارىن" تۇلعالادى.

علىم ـ تەحنيكامەن تۇقىم جەتىلدىرىپ، ساپانى جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىكتى ارتتىردى

شينجياڭ ماقتاسىنىڭ ساپالى تۇقىمدارىنىڭ استارىندا مول علىم ـ تەحنيكالىق قامتىلىم جاتىر. قازىر شينجياڭ ماقتاسىندا تۇقىم جەتىلدىرۋ "مولەكۇلالىق" دارەجەگە وتكەن.

ەگىيەت ماقتاسى جايشىلىقتا ۇزىن تالشىقتى ماقتا دەلىنەدى. ەل ىشىندەگى ەگىس كولەمى از بولعاندىقتان، جوعارى دەڭگەيدەگى تابيعي ماقتا ەكىنىڭ بىرىندە يمپورتقا يەك سۇيەيدى. "ئبىز گەندەر جىنىنتعى جانە ترانسكيپتومدىق ولشەۋ ئتارتىبى تەحنيكاسىنان پايدالانىپ، ماقتا تالشقتارىنىڭ جەتىلۋىندەگى تۇقىم قۋالاۋ شىلىق مەحانيزمىن زەرتتەيمىز". شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى داشۋەسىنە اگرونوميا شۇەيۋاننىڭ پروفەسسورى چۇي يانيىڭنىڭ تانىستىرۋىنشا، ەگىيەت ماقتاسى تالشىعىنىڭ ساپاسىن بەلگىلەيتىن تاڭداۋلى گەندى ايقىندىعان سوڭ، جۇمىس توبى ماقتانى گەندىك تۇرلەندىرۋ ارقىلى تۇقىم جەتىلدىرۋ تەحنيكاسىن جانە مولەكۇلالىق بەلگى كومەگىمەن تۇقىمدى تاڭداپ جەتىلدىرۋ تەحنيكاسىن زەرتتەۋ جۇمىسىنا ئتۇيىندى تۇردە دەن قويىپ، ەگىيەت ماقتاسىنىڭ گەنىن ئۇستىرت ماقتاسىنا كوشىرىپ، ونىڭ تالشق ساپاسىن جوعارىلاتقان.

قازىر چۇي يانيىڭنىڭ جۇمىس توبى جەتىلدىرگەن ئۇستىرت ماقتاسىنىڭ جاڭا تۇقىمىنىڭ بۇكىل شينجياڭ كولەمىندە جالپىلاشۋى 5 ميلليون مۇدان استى.

قامداۋ جاعى مەن قاجەتسىنۋ جاعى اراسىندا بوگەت ئتۇيىنى اشىلسا، ماقتا شارۋاشىلىعىنىڭ داموندىعى كەسىرلى ئتۇيىن جويىلادى. شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى ەكونوميكالىق داقىلدار زەرتتەۋ ورنىنىڭ زەرتتەۋشىسى لي شۇەيۋان بازار نەنى قالاسا، علمي زەرتتەۋ ورىندارى سونى زەرتتەۋ ـ جاساۋى كەرەك دەپ ەسەپتەيدى.

ماشينامەن جىنالاتىن ماقتادا- عى كەمشىلىكتەرگە باعىتتاي وتىرىپ، ۇزاق جىل زەرتتەۋ ـ اشۋ ارقىلى شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى ەكونوميكالىق داقىلدار زەرتتەۋ ورنى ەرتە پىساتىن، ساپالى، ئتۇسىمى جوعارى، ماشينامەن جىناۋعا لايىق ماقتانىڭ جاڭا تۇقىمى ـــ يۋانمياۋ 11 ـ ئنومىرلىنى جەتىلدىرىپ شقتى. ماقتانىڭ بۇل تۇقىمى ورتا، جوعارى دەڭگەيلى ئوندىرىس كاسىپورىندارىنىڭ ساپالى ماقتا تۇرالى تالابىن قاناعاتتاندىرىپ، تاپسىرىستىق اۋىل شارۋاشىلىعىن دامىتۋعا نەگىز قالاپ، بازاردا مويىندالدى.

ساپالى ماقتا تۇقىمىن جەتىلدىرۋ ئۇشىن، شينجياڭداعى علمي زەرتتەۋ ورىندارى مەن جوعارى مەكتەپتەردەگى تەحنيكادان قامال الۋشى توپتار مولەكۇلالىق بەلگى كومەگىمەن تۇقىمدى تاڭداپ جەتىلدىرۋ ماڭىزدى تۇقىمدى ئۇرىقتىڭ ماتەريالدارىنىڭ قولدانىلۋ قۇنى ئبىرشاما جوعارى ئبىر توبىن جاساپ شىعاردى. ايتالىق، شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى علىم اكادەمياسى ەكونوميكالىق داقىلدار زەرتتەۋ ورنى مەن شينجياڭ داشۋەسى، جۇڭگو علىم اكادەمياسى شينجياڭ ەكولوگيا جانە گەوگرافيا زەرتتەۋ ورنى سياقتى رايون ئىشى ـ سىرتىنداعى علمي زەرتتەۋ ورىندارى ماقتا تۇقىمىن قورشاعان ورتا قىسىمنا ئتۇزىمدى مولەكۇلالىق جولمەن جەتىلدىرۋ جاعىندا زەرتتەۋلەر ورىستەتپ، دەربەس ئبىلىم مەنشىك ۇقىمىنا يە 100دەن استام ماقتا تۇقىمى بايلىعىن ئساتتى جەتىلدىرىپ شعىپ، شينجياڭ ماقتاسىنداعى مولەكۇلالىق بەلگى كومەگىمەن تۇقىم جەتىلدىرۋ قىزمەتىنە نەگىز قالادى.

كاسىپ سالاسىنىڭ ورنالاسىمىندا ساپالىلارىن جيناپ، الا ـ قۇلالىقتان باس تارتتى

"13 ـ بەسجىلدىقتان" بەرى شينجياڭ ماقتا تۇقىمىن جەتىلدىرۋ جاعىندا ماڭىزدى بلگەرىلەۋشىلىككە قول جەتكىزدى.

2016 ـ جىلى شينجياڭ ئتۇيىندى زەرتتەۋ ـ اشۋ جوسپارىنىڭ ارناۋلى نسانى ـــ "ماقتانىڭ ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمدىلگىن ارتتىرۋ تەحنيكاسىندا جاڭالىق اشۋ ينجەنەرياسىن" باستادى؛ 2020 ـ جىلى ماڭىزدى ارنايى نسان ـــ "ماقتانى ساپالى، جوعارى ئتۇسىمدى، جوعارى ئونىمدى، ولشەمدى ئوندىرۋ تەحنيكاسىن جيناقتاۋ جانە ودان ۇلگى كورسەتۋدى" باستاپ، ساپاسى جاقسى ماقتانىڭ جاڭا تۇقىمدارىنان ئبىر توبىن جەتىلدىرىپ، شينجياڭ ماقتا شارۋاشىلىعىنىڭ داموۋىنا پارەندى تىرەك بولدى.

"ەلىمىزدەڭ ماقتا تۇقىمى شارۋاشىلىعى ايتارلىقتاي داموۋ ناتيجەسىن كورسەتتى، ئبىر توپ ساپالى ماقتا تۇقىمدارى ەنگىزىلدى جانە جەتىلدىرىلدى، تۇقىم ئوندىرۋ قابىلەتى مەن وڭدەۋ قابىلەتى ايتارلىقتاي جوعارىلادى، تۇقىم باسقارۋ انالوگۋلىم جۇيەلى بولىپ، كەمەلدى، تولىق تۇقىم شارۋاشىلىعى جۇيەسى قالىپتاستى". شينجياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى داشۋەسىنىڭ باستىعى جياڭ پىڭاننىڭ ايتۋىنشا، جاقىنعى جىلداردان بەرى ماقتا تۇقىمىنىڭ كوپ، بەيىرەكەت، الا ـ قۇلا بولۋى جانە تابيعي ماقتا ساپاسىنىڭ بىركەلكىلىگىنىڭ ناشار بولۋى ماسەلەسىن شەشۋ ئۇشىن، شينجياڭ ماقتا تۇقىمىنىڭ قۇرلىمىن ۇزدىكسىز ساپالاندىرعان.

بىلتىرعى جىل اۋتونوميالى رايونىنىڭ ماقتا ساپاسىن كوتەرۋ جىلى بولدى، رايونىمىزداعى اۋىل شارۋاشىلىعى جانە اۋىل ـ قىستاق تاراۋلارى ماقتا شارۋاشىلىعىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىن ماڭىزدى ئتۇيىن ەتپ، ئوندىرىس ورنالاسىمىن باسىمدىقتا يە ماقتا القاپتارىنا شوعىرلانۋعا جەتەكتەپ، ماقتا تۇقىمىنىڭ قۇرلىمىن ساپالاندىردى، بۇكىل رايوندا 10 مىڭ مۇدان كوپ جەرگە ەگىلەتىن ماقتا تۇقىمدارىنىڭ سانى 64تەن 45كە ازايىپ، ماقتا ساپاسى وتكەن جىلداعىدان ايتارلىقتاي جاقسى بولدى.

ەمەلەكەت پەن اۋتونوميالى رايونىنىڭ زور كۇشپەن قولداپ ـ قۋاتتاۋىندا، شينجياڭنىڭ ماقتا تۇقىمىن جەتىلدىرۋگە قاتىستى علمي زەرتتەۋ ورتاسى، دارىندىلار، تەحنيكالار سياقتى شارت ـ جاعداي ۇزدىكسىز جاقسارىپ، ماقتانىڭ ساپالى تۇقىمنا جاقسى ئتاسىل سايكەستىرۋگە، اۋىل شارۋاشىلىعى ماشينالارى مەن اۋىل شارۋاشىلىعى تەحنيكالارىن توعىستىرۋعا، ساپا مەن جوعارى ئتۇسىمنىڭ سايكەسۋدىنە، ەكولوگيا مەن ئوندىرىستىڭ جاراسىمدى بولۋىنا شەشۋشى تەحنيكالىق جانە تۇقىمدىق تىرەك ازىرلەپ، ماقتا شارۋاشىلىعىنىڭ كولەمدەنۋى، ولشەمدەنۋى، ماشينالاسۋى، زەردەلىلەنۋى، ينفورماتسيالانۋ باعىتىنا قاراي داموۋىن پارەندى تۇردە العا جىلجىتتى.

مەكەن ـ جايىمىز: ئۇرىمجى قالاسى حۋڭيۋان سولتۇستىك جولى 500 ـ ئنومىر، تاراتۋ ورتالىعى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ئنومىرى: 830028، ايلىق باعاسى 19 يۋان، جىلدىق باعاسى 228 يۋان